

будущих воспитателей дошкольных учреждений через интеграцию воспитательной, учебной, исследовательской деятельности студентов.

Ключевые слова: национальное самосознание, убеждения. Национальные чувства, идеалы, ценностные ориентации, мировоззрение, патриотические чувства, национальная идея.

Gorobets D. V. The Formation of National Consciousness in Teaching Students, Future Kindergarten Teachers as a Pedagogical Problem

The article observes the maintenance of the notion of national consciousness and self-consciousness, its structural components; pedagogical bases of national consciousness education with future educators of preschool establishments through integration of educational, teaching and research activities of students are considered.

Key words: national self-consciousness, persuasions, national senses, ideals, valued orientations, world view, patriotic senses, national idea.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 317.13

О. С. Карєва

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК СОЦІАЛЬНА ВИМОГА
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ОСВІТНІХ СТАНДАРТИВ**

Початкова освіта є провідною ланкою системи освіти України, що спрямована на створення адаптивного інформаційного та комунікаційного базису для природного входження дитини до суспільства.

Проте сучасні тенденції тотальної інформатизації всіх сфер людської діяльності, збільшення обсягу інформаційних ресурсів і комунікативних засобів міжособистісного спілкування вимагають використання сучасних освітніх, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій навчання, орієнтованих на формування молодших школярів як майбутніх представників інформатизованого суспільства.

Зазначені положення та результати навчальних досягнень учнів минулих років зумовили необхідність перегляду Державного стандарту початкової загальної освіти, оновлений зміст якого передбачає докорінну інформатизацію школи засобом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес початкової школи [1].

Проблему інформатизації освіти вивчали Р. Абдєєв, Б. Гершунський, М. Плескач, І. Роберт, Н. Тализіна та інші фахівці. Аналіз наукових праць зазначених вище авторів доводить, що інформатизація початкової освіти –

це складний динамічний процес, до завдань якого відносять підвищення ефективності процесу навчання молодших школярів засобом використання електронних освітніх ресурсів з урахуванням вікових та психолого-педагогічних особливостей дітей даного віку; формування і розвиток в учнів інформаційно-комунікативної компетентності, що передбачає впевнене і критичне використання інформаційно-комунікаційних технологій та відповідних засобів для навчання, дозвілля та спілкування; створення дидактико-методичних та технічних умов для формування в учнів інформаційно-комунікаційної компетентності як здатності до застосування набутих знань, умінь, навичок, способів діяльності в навчальних та життєвих ситуаціях.

Вирішення вказаних задач щодо інформатизації початкової освіти насамперед стосується вчителів початкових класів.

На думку авторів Державного стандарту, його зміст є максимально розвантаженим та доступним для педагогічних і наукових працівників, проте, актуальним залишається питання про здатність вчителів до його реалізації в реальних умовах сучасної початкової школи. Адже для розвитку та формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, педагог також повинен володіти відповідною професійно-необхідною якістю.

Інформаційно-комунікаційна компетентність на думку науковців (В. Бубнова, М. Жалдака, Г. Козлакової, Н. Морзе та ін.) визначається як вагомий структурний компонент професійної компетентності.

Окремим аспектам формування інформаційно-комунікаційної компетентності при підготовці вчителів початкових класів присвячено дисертації С. Бикової, С. Зайцевої, І. Милової, Л. Ситникової та ін. Указані праці розкривають особливості формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх вчителів за період навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Недостатньо розглянутим залишається питання про перепідготовку вчителів початкових класів, які мають великий досвід роботи, але недостатньо володіють інформаційними та комунікаційними технологіями для впровадження сучасних освітніх стандартів.

Метою нашої статті є встановлення особливості інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя початкових класів та визначення умов її формування.

Під інформаційно-комунікаційною компетентністю (ІКТ-компетентністю) слід розуміти умотивоване бажання та готовність вчителя до ефективного використання можливостей інформаційних та комунікаційних технологій в умовах багатопредметної та поліфункціональної пропедевтичної педагогічної діяльності в навчанні, вихованні й розвитку дітей молодшого шкільного віку в умовах їх раннього входження до інформаційно-комунікаційного освітнього середовища [2].

Погоджуючись з науковцем С. Зайцевою, ми також розглядаємо ІКТ-компетентність в трьох аспектах, а саме:

- як властиву кожній освіченій людині універсальну особистісну компетентність, що формується протягом всього життя;
- як загально професійну педагогічну компетентність, яка властива кожному педагогу;
- як методичну компетентність, що є інтегративним результатом сформованих знань, вмінь та навичок зі спеціальних інформаційних дисциплін, предметів психолого-педагогічної та методичної підготовки [3].

Сформованість інформаційно-комунікаційної компетентності дозволяє педагогу:

- вільно використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в якості інструментарію формування універсальних навчальних дій в учнів початкових класів;
- розвивати та формувати ІКТ-компетентність молодших школярів;
- забезпечувати інтегративний підхід в багатопредметній навчальній діяльності на основі використання електронних освітніх ресурсів;
- здійснювати трансформацію емпіричної технічної обізнаності та ігрових комп'ютерних навичок дітей в цілеспрямовану й усвідомлену пізнавальну інформаційну діяльність відповідно до етичних та правових норм інформаційного суспільства;
- здійснювати поступову інтеграцію молодших школярів до інформаційно-комунікаційного освітнього середовища з урахуванням вікових особливостей учнів, принципів і норм збереження їхнього здоров'я;
- забезпечувати навчання молодших школярів засобами ІКТ у предметних галузях „Технології”, „Математика”, „Мови і літератури” (формувати в учнів уявлення про можливості комп'ютерів, про сприймання людиною інформації, її збирання, зберігання, передачу та використання; про Інтернет, основні послуги, простий пошук інформації, про процедуру отримання та надсилання електронних листів; формувати вміння знаходити довідкову інформацію за допомогою ІКТ [1]);
- самостійно оволодівати новими програмними продуктами та підвищувати власний професійний рівень;
- добирати чи самостійно розробляти інформаційно-методичне забезпечення організаційного та навчально-виховного процесу початкової школи.

Аналіз праць науковців та результати емпіричних досліджень надали можливість визначення умов ефективного формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя початкових класів. До таких ми віднесли:

- 1) сформованість внутрішньої позитивної мотивації вчителя щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі;

2) інтеграція системи знань фахівця про організацію навчально-виховного процесу у сучасній початковій школі та використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу інформатизації освіти;

3) сформованість системи умінь та навичок використання ІКТ у освітньому процесі молодших школярів з метою формування досвіду в інформаційно-комунікаційній сфері діяльності.

Подані позиції ми розглядаємо як „внутрішні” умови – чинники, що залежать лише від особистості вчителя. Це пояснюється необхідністю формування ІКТ-компетентності у вчителів початкових класів, які мають досвід роботи у початковій школі, але не володіють належним чином інформаційно-комунікаційними технологіями. Проте відповідно до нових освітніх стандартів, саме вчителі початкових класів мають забезпечувати соціалізацію дитини шляхом використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Зазначені умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності також можна розглядати як поступові кроки до самовдосконалення фахівця в галузі, що розглядається.

Розглянемо вказані умови більш детально.

Так, до першої умови формування ІКТ-компетентності вчителя початкових класів ми відносимо сформованість внутрішньої позитивної мотивації педагога щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі засобом формування особистої відповідальності за результат підготовки молодшого школяра до життя в сучасному суспільстві. Педагог має сформувати власну внутрішню мотивацію та інтерес до інформаційно-комунікаційної взаємодії з учасниками педагогічного процесу; стійку внутрішню мотивацію до оволодіння сукупністю психолого-педагогічних, дидактико-методичних та інформаційно-комунікаційних знань, необхідних для вирішення освітніх задач; переконаність у необхідності удосконалення вміння використовувати ІКТ для навчання та виховання учнів, для професійного самовдосконалення.

Наступна умова, що позитивно впливає на формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя початкових класів це інтеграція системи знань про організацію навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі та використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу інформатизації освіти (знання про функціональні властивості сучасних комп'ютерних технологій комп'ютерного, мультимедійного та дистанційного навчання; про можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках з різних навчальних дисциплін початкової школи). Реалізація цієї умови забезпечується сукупністю навчально-методичних заходів для педагогічних працівників, яка включає курси підвищення кваліфікації вчителів (передбачені державними програмами з реформування освіти) та різні форми самоосвіти, такі, як методичні семінари, конференції, майстер класи з використання ІКТ тощо.

Третя умова – сформованість системи умінь та навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі молодших школярів шляхом збільшення сфери використання педагогом ІКТ. Вона реалізується через залучення вчителя до виконання наступних видів діяльності:

- створення проєктів, електронних презентацій з різних навчальних дисциплін;
- участь у наукових Інтернет конференціях, он-лайн методичних об'єднаннях;
- пошук матеріалів щодо освітніх новин на інформаційних педагогічних порталах, особливо, на офіційному сайті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;
- робота з електронними каталогами бібліотек України, Росії та інших країн світу;
- використання мережі Інтернет з метою самоосвіти, дозвілля та спілкування.

Реалізація вказаної умови неможлива без матеріально-технічного оснащення навчально-виховного процесу, що забезпечується наявністю обладнаних комп'ютерами класів та мультимедіа демонстраційної техніки. Сформованість системи умінь та навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій, отриманий досвід в ІКТ-діяльності надає вчителю можливість створення інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу шляхом добору освітніх комп'ютерних програм, розробки або пошуку в мережі Інтернет електронних підручників, посібників, методичних рекомендацій з різних навчальних дисциплін початкової школи.

Зазначені умови є оптимальними для формування ІКТ-компетентності вчителя. Таким чином, нами було розглянуто одне з актуальних питань впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти. Подальші перспективи роботи з даної теми орієнтовані на розробку методичних рекомендацій для вчителів початкових класів з використання проєктів мультимедіа у освітньому процесі.

Список використаної літератури

1. **Державний** стандарт початкової загальної освіти (від 20 квітня 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/average.
2. **Зайцева С. А.** Теоретико-методологические основы подготовки учителя начальных классов в области современных информационных и коммуникационных технологий : монография / С. А. Зайцева. – Шуя : Изд-во ГОУ ВПО „ШГПУ”, 2011. – 166 с.
3. **Зайцева С. А.** Организация самостоятельной деятельности будущих учителей начальных классов по освоению современных информационных и коммуникационных технологий / С. А. Зайцева // Начальная школа плюс до и после – 2011. – № 5 – С. 22 – 24.
4. **Красильникова В. А.** Информационные и коммуникационные технологии в образовании : учеб. пособие /

В. А. Красильникова. – Оренбург : ГОУ ОГУ, 2006. – 235 с.
5. Красильникова В. А. О разработке программ повышения квалификации преподавателей в области информационно-коммуникационных технологий / В. А. Красильникова, Е. В. Дырдина, А. Р. Мамбетова // Сб. материалов всероссийской НПК „Современные информационные технологии в науке, образовании и практике”.– Оренбург : ИПК ОГУ. – 2005. – С. 285 – 287.

Карєва О. С. Інформаційно-комунікаційна компетентність вчителя початкових класів як соціальна вимога до впровадження нових освітніх стандартів

В статті розглядається питання про впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес сучасної початкової школи. Визначається сутність інформаційно-комунікаційної компетентності фахівця початкової ланки освіти. Висвітлюються умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя початкових класів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, вчитель початкових класів, умови формування компетентності.

Карєва О. С. Информационно-коммуникационная компетентность учителя начальных классов как социальное требование к внедрению новых образовательных стандартов

В статье рассматривается вопрос о внедрении информационно-коммуникационных технологий в образовательный процесс современной начальной школы. Определяется сущность информационно-коммуникационной компетентности специалиста начального звена образования. Освещаются условия формирования информационно-коммуникационной компетентности учителя начальных классов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная компетентность, учитель начальных классов, условия формирования компетентности.

Kareva O. S. Information and Communication Competence of the Primary School Teacher as the Social Requirement to Introduction of New Educational Standards

In article the question of introduction of information and communication technologies in educational process of modern elementary school is considered. The essence of information and communication competence of the expert of an initial link of education is defined. Conditions of formation of information and communication competence of the primary school teacher are shined.

Key words: information and communication competence, primary school teacher, conditions of formation of competence.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.